వాడనిపువ్వు

'అరవింద'

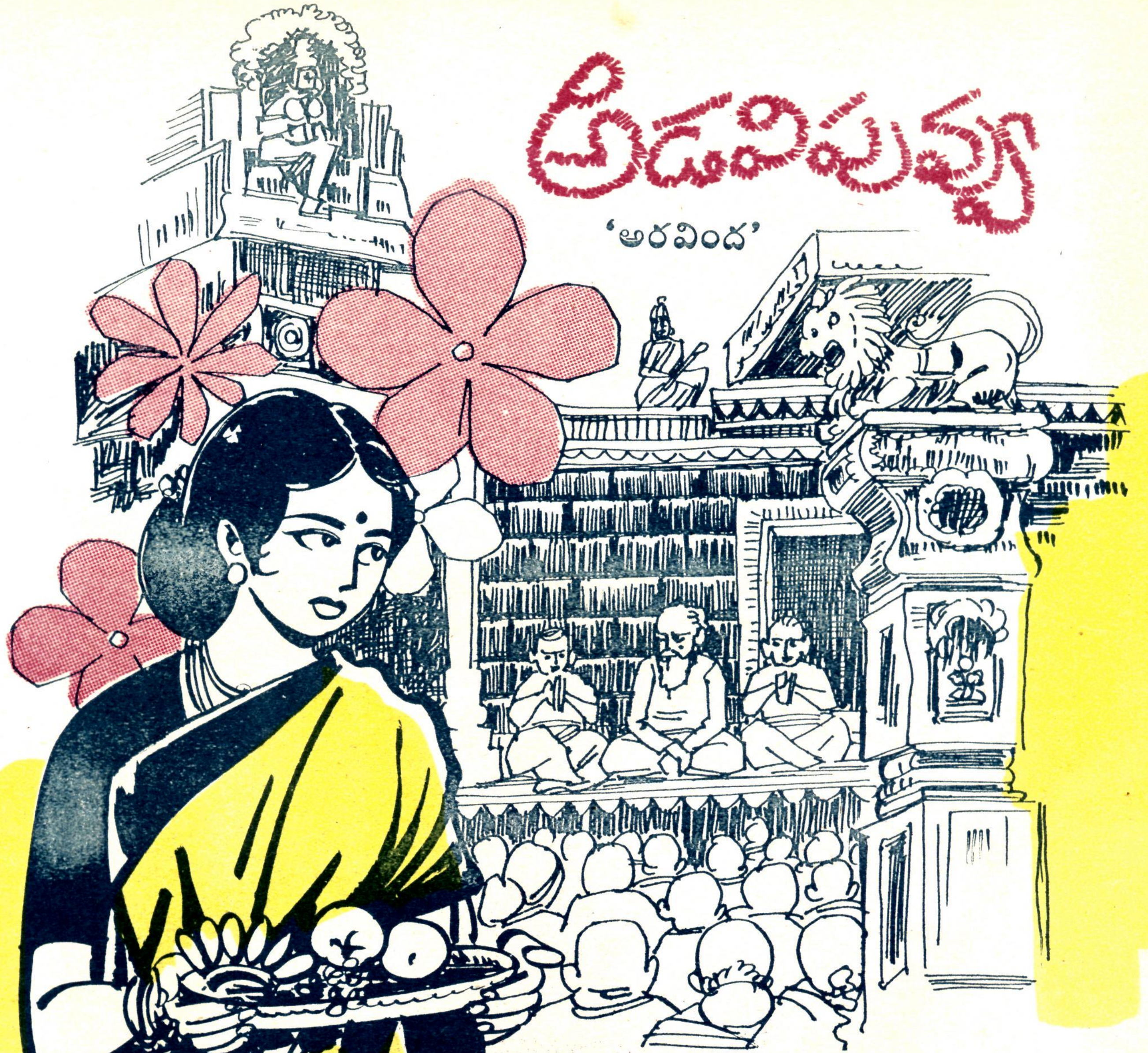

వారం రోజులనుంచీ ఆ ఊళ్లో జ్ఞానానందస్వామి వారి పేరు, ప్రతిభ, వేదాంతోపన్యాస విశేషాలు వేనోళ్ల కొనియాడబడుతున్నాయి. ఆయన ఆ ఊరికి వేంచేసి వారం రోజులయింది. ఈవేళ ఆఖరి రోజు ఉపన్యాసాలకి. రేపు ఈ ఊరు విడిచి వెళ్లిపోతా రాయన.

ఈ వారం రోజులనుంచి రాజ్యలక్ష్మికి తీరుబడి లేదు. మొదటి రోజు పక్క ఇంటి కామాక్షిగారు రమ్మని బలవంతం చేస్తే వెళ్లింది. మరునాటినుంచి తనంతట తనే అయస్కాంతం ఆకర్షించిన ఇనుము లాగ ఆలయానికి వెడుతూంది. రెండు పూటలా స్నానం చేసి, పళ్ళ తీసుకెడు తూంది. దూరం నుంచే ఆయన్ని చూస్తూంది. ఆయన చెప్పేదికూడా వినటం లేదు. చూస్తూంటేనే మన సాక వి్రభమానికి లోనౌతూంది.

ఈ వేళ ఆఖరి రోజు. మనసు ఇన్నాళ్ళూ లేని ఆలోచనలో పడింది ఈ వేళ— కర్తవ్యమేమిటో తెలియనిదాని లాగ!

పళ్లెంలో పళ్ళ అమర్చుకుని వెళ్ల డానికి సిద్ధమవుతూంది రాజ్యలక్ష్మి.

"వదినా! ఎప్పుడూ లేదు. మరీ అంత పిచ్చేమిటి నీకూ!" అంది కస్తూరి, బుజ్జికి తల దువ్వుతూ.

వదిన వారం రోజులనుంచీ ఇంటి సంగతులు పట్టించుకోవటం లేదు.

కస్తూరి మాటలకి రాజ్యలక్ష్మి తలా, నడుమూ వెనక్కి వంచి సున్నితంగా విరగబడి నవ్వుతూ అంది:

"నీకు తెలియదు, కస్తూరీ! ఈయన . . . ఈ మహాత్ముణ్ణి చూసి నా జన్మ తరించింది. ఇంత ఆనందం నా జన్మలో నేను ఎప్పుడూ పొందలేదు."

"ఏమిటో అట్లాగ నవ్వుతావు?" అంది కస్తూరి, తనలో తను అనుకుంటున్నట్లు.

తనకి తల దువ్వుతున్న కస్తూరిని విదిలించుకుని రాజ్యలక్ష్మి దగ్గిరకి పరుగెత్తుకు వచ్చాడు బుజ్జి. రాజ్యలక్ష్మి కాళ్ల చుట్టూ చేతులు వేసి, "ఈ వేళ నాకు ఏం ఫలహారం చేస్తావు, అమ్మా" అనడిగాడు.

రోజూ వాడు స్కూలునుంచి ఇంటికి వచ్చేటప్పటికి తినడానికి ఒక పిండివంట చేసి సిద్ధంగా ఉంచుతుంది రాజ్యలక్ష్మి.

"నిన్న చేగోడీలు అయ్యాయి. ఈ వేళ నీకు ఏం కావాలో చెప్పు, బుజ్జీ!" అంది.

"కోవా కజ్జికాయలు" అన్నాడు వాడు.

వంగి వాడి బుగ్గలు ముద్దు పెట్టుకుంది రాజ్యలక్ష్మి.

"సరే. స్కూలుకి వెళ్లిరా" అంది.

వాడు మళ్లీ కస్తూరి దగ్గిరకి వెళ్లాడు. వంటావిడతో కోవా చేసి ఉంచమని చెప్పి ఆలయానికి బయలుదేరింది రాజ్యలక్ష్మి. ఫాలం మధ్యన పూర్ణచంద్రుడిలాంటి పెండ్లైన బొట్టు. ఒంటినిండా నగలు, పట్టుచీర, రవికె. ప్రౌఢ వయసులో సన్నగా, దృఢంగా ఉన్న దేహం. కాంతి తరగని మేనిఛాయ — ఆవిడ రూపం! చకచకా నడిచి ఆలయాన్ని సమీపించింది. అక్కడ భజన జరుగుతూంది. వేదిక మీద స్వామీజీ ధ్యాన ముద్రలో ఉన్నారు. భక్తులు ఆయన కిరువైపులా కూర్చుని భజనగీతాలు పాడుతున్నారు.

పొడుగైన గడ్డంతో స్వామీజీ గంభీరంగా ఉన్నారు. ఆయన ముక్కుకి దగ్గిరగా బుగ్గమీద పుట్టుమచ్చ ఉంది. దాని మీద రాజ్యలక్ష్మి చూపు నిలిచి పోయింది. ఈ వేళ కాదు, మొదటి రోజు ఆయన్ని చూసినప్పుడే. . . ఆ పుట్టుమచ్చని చూస్తూంటే కాలం తనని గిరగిరా తిప్పి పన్నెండేళ్ల వెనక్కి విసిరినట్లయింది. అప్పుడు జరిగిన సంగతులు ఒకదాని వెంట ఒకటి ఇప్పుడు జరిగినట్లుగా మనసులో నిలిచాయి. పన్నెండేళ్ల క్రిందట . . . తమ బ్రతుకుల్ని కథగా చెప్పుకుంది లోకం!

లేకలేక రాజ్యలక్ష్మికి కొడుకు పుట్టాడు. వేశ్యాలోలుడైన ఆమె భర్త కృష్ణమూర్తి గోదావరిలో మునిగి చచ్చిపోయాడు. ఆ కొడుకుని విధవాడబిడ్డ కస్తూరి పెంచుతూంది — అని లోకం చెప్పుకుంది.

'కానీ, అసలు జరిగిన కథ?'

అడవిపువ్వు విరజిమ్మిన ఘాటు వాసన లాగ దేహాన్ని చీల్చుకుని ఒక వింత నవ్వు రాజ్యలక్ష్మి పెదవుల మీద విరిసింది.

* * *

అది కృష్ణమూర్తిగారి ఇంట్లో మధ్య ఉన్న పెద్ద హాలు. సోఫాలు, తివాచీ, పెద్ద పెద్ద చిత్రపటాలతో జమీందార్ల ఇంటిని తలపింపజేస్తూంది. ఆ హాలులో ఒక పక్కగా పైకి మేడ మీదికి వెళ్లడానికి మెట్లు ఉన్నాయి. ఆ మెట్ల దగ్గర నిలబడి కస్తూరి నేల చూపులు చూస్తూంది. ప్రసాదరావు మెట్లు ఎక్కడానికి సిద్ధంగా నిలబడి ఉన్నాడు.

"ఎందు కట్లాగ నిలబడిపోతావు? నే నేమంటానో అనే కదూ నీ సంశయం? నేనూ మనిషినే, కస్తూరీ! మనకి మనమే భయపడితే బ్రతకలేము. ఒక మనిషితో స్నేహంగా ఉండటానికి అంత సంశయిస్తావెందుకు? కంచె చేను మేస్తూంటే చేను గాలి పీల్చుకోవచ్చా, లేదా అని సందేహిస్తోందిట! వెళ్లు. అతడు నీ కోసం చూస్తున్నాడు" అంది రాజ్యలక్ష్మి.

"నువ్వు 'మనిషి'ని అంటున్నావు కానీ, దేవతవేమో అని నా అనుమానం, వదినా!" అంది కస్తూరి ఆరాధనా పూర్వకంగా చూస్తూ.

కస్తూరి మాటలకి రాజ్యలక్ష్మి విరగబడి నవ్వింది. నవ్వుతూంటే ఆవిడ ఒంటి మీద ఉన్న నగలు— చెవులకున్న వజ్రాల దుద్దులు, ముక్కున ఉన్న బేసరి—తళుకుమంటున్నాయి. మెడలో పలకసరులూ, చేతిగాజులూ గలగల లాడాయి. వడ్డాణంతో నడుము ఇటూ, అటూ ఊగింది. ఆ కళ్లలోంచి మనిషి అందమంతా జలపాతం లాగ దూకుతూంది అనిపించింది కస్తూరికి. కస్తూరికి వదినని చూస్తే ఎప్పుడూ అట్లాగే అనిపిస్తుంది. వెంటనే అన్నయ్య మూర్ఖుడు అనుకుంటుంది. కానీ, రాజ్యలక్ష్మి నవ్వుతూంటే కస్తూరికి భయం వేస్తుంది. ఆ నవ్వు అర్థం కాదు. అందుకని వెంటనే రాజ్యలక్ష్మి నుంచి చూపులు మరల్చుకుని ప్రసాదరావుని చూస్తూ, "పద" అంది.

ఇట్లాగ రోజూ జరుగుతున్నా, అతడితో మెట్లు ఎక్కే ముందర కస్తూరికి సంశయం వస్తుంది. వదిన అక్కడ ఉంటే మరీను.

కస్తూరి ముందు మెట్లు ఎక్కుతూంది. ఆమె వెనకాల ప్రసాదరావు మెట్లు ఎక్కుతున్నాడు. మెట్లు ఎక్కుతున్న కస్తూరి తనను స్వర్గసోపానాల మీద నడిపిస్తున్న దేవకన్యలాగ ఉంది అతడికి. అతడికి మెలకువగా ఉన్నట్లుగా లేదు. కలలో విహరిస్తున్నట్లుగా ఉంది. తన ముందు కస్తూరి నడుస్తూంటే చీరకి, జాకెట్టుకి మధ్య మెరిసిపోతున్న నడుముని తన బాహువుల్లో బంధించాలని, పొడుగ్గా ఉండి పిరుదుల్ని తాకుతున్న జడని స్పృశించాలని అతడిలో కోరికలు రేకెత్తుతున్నాయి.

మెట్లు ఎక్కి పైకి వెళ్లారు. అక్కడ పెద్ద హాలులో తివాచీ పరిచి ఉంది— తెలుపు, ఎరుపు, నలుపు రంగుల నేతలో. దానిమీద ఒక కేరంబోర్డు ఉంది. ప్రసాదరావు దానికి ఒక వైపున కూర్చుని అక్కడ డబ్బాలో ఉన్న పౌడరుని బోర్డుమీద చల్లాడు. అలమారులోంచి కాయిన్సు తెచ్చి బోర్డుమీద పంపింది కస్తూరి.

ప్రసాదరావు వాటిని సర్దాడు. స్ట్రైకర్ని కస్తూరి వైపు తోసి, "నువ్వు మొదలుపెట్టు. పాపం, చిన్న పిల్లవి కదూ!" అన్నాడు నవ్వుతూ.

వయసు పెరుగుతున్న కొలదీ జీవితంలో కొత్త స్నేహాలకు అవకాశం ఉండదు. ఎందుకంటే, వయస్సు పెరిగిన కొద్దీ మనిషిని ఒంటరితనం క్రమ్ముతుంది. పాత స్నేహాలనే తిరగతోడుకుని మరామ్మత్తు చేసుకోవాలి.

—[illegible]

"బాగా ఆట వచ్చని బడాయి నీకు. ఎప్పుడో నిన్ను గెలిచేస్తాను. చూస్తూండు" అంది కస్తూరి.

ప్రసాదరావు నవ్వుకున్నాడు. కస్తూరి బాగానే ఆడుతుంది కానీ, అతడికి తెలుసు కస్తూరి ఎప్పటికీ తనని గెలవలేదని. అప్పుడప్పుడు ఓడిపోతున్నట్లు నటిస్తాడు. అది కస్తూరికి ఆశ కల్పిస్తుంది. అతడి నెట్లాగైనా ఓడించాలని కస్తూరికి పట్టుదల. అందుకని నిజంగా కుతూహలంతో ఆడుతుంది. కస్తూరితో కొంచెంసేపు కాలక్షేపం చెయ్యటానికి ఆడతాడు ప్రసాదరావు.

మొదటి బోర్డు కస్తూరి గెలిచింది. రెండు పాయింట్లు. రెడ్డు ప్రసాద్ కొట్టాడు. తరవాతి బోర్డు ప్రసాద్‌ది. ఏడు. మళ్లీ ఎనిమిది. . . మళ్లీ రెడ్డు లేకుండానే ఆరు. మళ్లీ పది. గేమయిపోయింది. ప్రసాదరావు లేచి కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. కస్తూరి పందిరి మంచం మీద కూర్చుంది. కళ్లలోకి నీళ్లు వచ్చాయి.

"ఛ. ఏమిటిది! ఇట్లాగ ఏడుస్తావని తెలిస్తే నేనే ఓడిపోయేవాణ్ణి" అన్నాడు నవ్వుతూ ప్రసాదరావు.

"అట్లాంటి గెలుపు నా కొద్దు. అంతకంటె రోజూ నీతో ఓడిపోవటమే నయం కానీ, నేను ఎప్పటికీ గెలవలేను."

"ప్రయత్నించు. నువ్వు గెలిచేదాకా ఆడుతూనే ఉందాం."

"గెలిచేదాకా ఆడటానికి నువ్వు ఇక్కడ ఇట్లాగే ఉండిపోతావా? జీవితాంతం?" కస్తూరి అతడి కళ్లలోకి చూస్తూ అడిగింది.

జీవితాంతం అన్నమాట విని అతడు ఉలికిపడ్డాడు. జీవితాంతం గురించి అతడు ఆలోచించటం లేదు. బి. కామ్. పాసయి ఉద్యోగం కోసం ప్రయత్నిస్తున్నాడు. ఎక్కడ దొరికితే అక్కడికి వెంటనే వెళ్లిపోతాడు.

"నేను రోజూ వస్తూనే ఉన్నాను కదూ" అన్నాడు.

"నేను రోజూ ఓడిపోతాను."

మళ్లీ కస్తూరి కళ్లలో నీళ్లు.

"ఏడవకు, కస్తూరీ! నీ కళ్లు ఎంతో అందంగాఉంటాయి. కానీ, నువ్వేడవటం నాకు బాధగా ఉంటుంది." లేచి కస్తూరికి దగ్గిరగా వెళ్లి భుజంమీద చెయ్యి వేసి అన్నాడు. కన్నీళ్ల మధ్య కస్తూరి అతడి ముఖంలోకి చూసింది. ఎప్పుడూ ఇట్లాగ జరగలేదు! ఈ వేళ తనకి ఆపుకోలేని ఏడుపు వచ్చింది.

"నా కోసం నువ్వు నిజంగా బాధపడతావా? నేను జీవితంలోనే ఓడిపోయాను" అంది.

ప్రసాదరావు కస్తూరిని కౌగిలించుకున్నాడు.

"నీ కోసం నేను ఎప్పుడూ బాధపడుతుంటాను. నా ఆలోచనలలో ఎప్పుడూ నువ్వే ఉంటావు, కస్తూరీ! ఇక్కడికి ఎందుకు వస్తున్నా ననుకుంటున్నావూ?"

ఆ క్షణాలలో అతడు నిజమే చెప్పాడు. పేరుకుపోయిన బాధని కరిగించేస్తూంది ఏడుపు. అతడి భుజం మీద తల ఆన్చి ఏడుస్తూంటే మనసు తేలిక పడుతూంది. ఆ క్షణంలో కస్తూరికి ప్రపంచం గుర్తు రాలేదు. తరవాతి క్షణాలలో గుర్తు వచ్చింది కానీ, అన్నయ్యా, వదినా, ఇరుగు పొరుగులని కాందన్ని పొందవలసింది ఒకటి ఉంది అనిపించింది. ఆర్తితో ప్రసాదరావుని బంధించింది. అతడు మెల్లగా తల వంచి కస్తూరిని చుంబించాడు. జరగకూడనిది జరిగిపోయింది.

(తరువాయి 48 వ పేజీలో)

అడవి పువ్వు

(39 వ పేజీ తరువాయి)

కస్తూరి బాలవితంతువు. ప్రసాదరావు సనాతన సంప్రదాయంలో పుట్టి పెరుగుతున్నవాడు. అతడికి సహజ వాంఛ లున్నాయి కానీ, ఆదర్శాలూ, ఆచరణలూ లేవు. తన శక్తి తనకి తెలుసు.

క్రిందికి వచ్చిన కస్తూరిని నఖశిఖ పర్యంతం పరికించి చూసింది రాజ్యలక్ష్మి. కస్తూరి వదిన చూపుల్ని తప్పించుకుంటూంది. అది చూసి రాజ్యలక్ష్మి ముసిముసిగా నవ్వుకుంది.

• • •

ఆవిడ అట్లాగ కలకలలాడుతూ ఉండటం సామాన్యమైన విషయం కాదు. ఆవిడ భర్త కృష్ణమూర్తి శృంగారపరంగా నిజంగా కృష్ణపరమాత్ముడి అవతారమే. చదవటం బి. ఎల్. చదివాడు కానీ, బోర్డు కట్టలేదు. తాతలు సంపాదించినది, తండ్రి మిగిల్చినది ఆస్తి చాలానే ఉంది అతడికి, గోదావరి జిల్లాలో. ఆంధ్రదేశంలో మిగతా చోట్ల లేని విశిష్టత ఒకటి గోదావరి జిల్లాలో ఉంది. అది భోగంమేళం. చిన్నతనంలోనే చుట్టాల ఇంట్లో పెళ్లికి వచ్చిన భోగంమేళం అతడి నాకర్షించింది. వాళ్ల పరిచయం అయింది. దానితో అతడు పురుషార్థాలలో ముఖ్యమైన రెండింటికీ దూరమైపోయాడు. గృహస్థు దృష్టి లేదు. ధనం ఖర్చు చెయ్యటం తప్ప సంపాదించటం గురించిన ఆలోచన లేదతడికి.

పెళ్లి అయ్యాక, మొదటి రోజు రాత్రి అతడు భార్యతో గడిపాడు.

రాజ్యలక్ష్మి తను అదృష్టవంతురాల నుకుంది.

రెండవ రోజు రాత్రి అతడు గిరిజ దగ్గిరకు వెళ్లాడు.

మూడవ రోజు రాత్రి చంద్రకళ దగ్గిరకు వెళ్లాడు.

ఇంక ఆ తరవాత రాజ్యలక్ష్మికి పగలు, రాత్రి సమానమైపోయాయి.

రెండవ రోజు రాత్రి భర్త ఎక్కడికి వెళ్లాడో తెలిసి ఏడిచింది.

మూడవ రోజు రాత్రి ఆత్మహత్య చేసుకుందా మనుకుంది.

మర్నాడు రాత్రి భర్తని అడిగింది— "మీకు నేను కావాలా? భోగం వాళ్లా?" అని.

"నువ్వు ఇప్పుడు వచ్చావు. నాకు అది పాత అలవాటు. నువ్వూ కావాలి."

"అంతమందిలో నే నొకదాన్ని మీకు లేకపోతేనేం?" అంది.

"నిజమే. కానీ, నీకు నే నొకడినే కదూ" అన్నాడు కృష్ణమూర్తి నిర్వికారంగా.

"అటువంటి వాడు లేకపోతేనేం?" అంది రాజ్యలక్ష్మి.

"నీ కంత అభిమానమైతే. . . అల్లాగే ఉండు" అన్నాడు నవ్వుతూ.

రాజ్యలక్ష్మికి ఏడుపు రాలేదు. సముద్ర గర్భంలోంచి పొర్లుకు వచ్చిన కెరటం లాగ ఒక నవ్వు వచ్చింది. అప్పటినుంచి మళ్లీ ఎప్పుడూ ఏడవలేదు రాజ్యలక్ష్మి.

అతడు రాత్రి ఏ కళావతి దగ్గిరకో వెళ్లి వస్తాడు.

"ఈ వేళ మీ ప్రేయసి ఎవరు?" అని అడుగుతుంది రాజ్యలక్ష్మి నవ్వుతూ.

కళావతికి పొడుగు జడ ఉందని, గిరిజ నవ్వుతుంటే పలువరస ముత్యాల హారం లాగ ఉంటుందని, చంద్రకళ నవ్వుగా పొడుగ్గా జాజిమొగ్గ లాగ ఉంటుందని రాజ్యలక్ష్మికి తెలుసు. కృష్ణమూర్తి చెపుతాడు. రాజ్యలక్ష్మి ప్రశ్నిస్తూ నవ్వుతూ వింటుంది. కృష్ణమూర్తి స్వేచ్ఛకి ఆటంకం లేకపోయింది.

'వదిన ఏడవ దేమిటి? అన్నయ్యని కోప్పడ దేమిటి? అన్నయ్యని సన్మార్గం లోకి మళ్లించటానికి ప్రయత్నించ దేమిటి?' అని ఆశ్చర్యపోతుంది; బాధపడుతుంది కస్తూరి.

'ఇంత అందగత్తె అయిన వదిన వయసు భర్త ఉండికూడా అడవి గాచిన వెన్నెల' అవటం కస్తూరికి బాధగా ఉండేది.

భర్త ఉండి వదిన, లేక తను—ఇద్దరూ ఒకలాగే బ్రతుకుతున్నారు. కన్నీళ్లు పెట్టుకునేది. వదినని ప్రశ్నించేది కస్తూరి. అన్నింటికీ రాజ్యలక్ష్మి చిరునవ్వే సమాధానం. రాజ్యలక్ష్మి పల్లెటూరి పిల్ల. ఎక్కువ చదువుకోలేదు. కస్తూరి కంటె రెండేళ్లు పెద్దదైనా, రాజ్యలక్ష్మి కాపరానికి వచ్చేటప్పటికే కస్తూరిని మేనరికం ఇవ్వటం, ఆ పిల్లవాడు జబ్బు చేసి పోవటం జరిగిపోయాయి. ముందర రాజ్యలక్ష్మి కస్తూరిని గురించి అంత పట్టించుకునేది కాదు. క్రమంగా ఇద్దరి మధ్యా సాన్నిహిత్యం ఎక్కువైంది. బయట తిరుగుళ్లతో కృష్ణమూర్తికి తీరిక ఉండేది కాదు. ఇంటిపెత్తనమంతా రాజ్యలక్ష్మిదే. ఏ లోటూ రాకుండా చాకచక్యంతో రాజ్యలక్ష్మి ఇంటి వ్యవహారాలు నిర్వహిస్తుంటే కృష్ణమూర్తి నిశ్చింతగా తిరిగేవాడు. కొత్త కొత్త అనుభవాల కోసం మద్రాసు దాకా వెళ్లేవాడు. కస్తూరికి మంచి చీరలు కొనేది. తనతోపాటు సమంగా అలంకరించేది. సాధారణంగా భర్త లివ్వనైన మనిషి కాకపోతే భార్యకి అలంకరణ మీద మోజు పోతుంది. వదిన నిత్య నూత్నంగా అలంకరించుకోవటం కస్తూరికి ఆశ్చర్యం కలిగించేది. వదిన అంటే కస్తూరికి భయం ఉంది; ప్రేమ ఉంది; చనువు ఉంది. ప్రసాదరావుతో కృష్ణమూర్తికి దూరపుచుట్టరికం ఉంది. అప్పుడప్పుడు వస్తుంటాడు. రాజ్యలక్ష్మిని 'అక్కగారూ' అంటాడు. కస్తూరికికూడా అతడి దగ్గిర చనువు ఉంది. అతడు అందంగా, ఆరోగ్యంగా ఉంటాడు.

'ప్రసాద్ మీద నాకు హక్కు లేకపోయినా, అతడు పెళ్లి చేసుకుంటాడనుకుంటేనే నాకు అసూయగా, బాధగా ఉందే— వదిన తన భర్తని అల్లాగ వదిలేసి ఎల్లాగ నవ్వగలుగుతూంది!' అనుకుంది కస్తూరి.

• • •

ప్రసాదరావు ఆ రోజు జరిగిన దానికి చాలా విచారించాడు. మళ్లీ అక్కడికి వెళ్లకూడదు. జరిగిందేదో జరిగిపోయింది మళ్లీ అదే పొరపాటు జరగకూడదు అనుకున్నాడు. కస్తూరిని ఎవరైనా పెళ్లి చేసుకుంటే బాగుండును అనుకున్నాడు. కృష్ణమూర్తికి బుద్ధి లేదు. చెల్లెలి సంగతి పట్టించుకోడు అనుకున్నాడు. కానీ, అక్కడికి వెళ్లకుండా ఉండలేకపోయాడు.

"కస్తూరి పైనే ఉంది. వెళ్లు" అంది రాజ్యలక్ష్మి చిరునవ్వుతో.

అతడు ఆలోచిస్తూ పైకి వెళ్లాడు. మళ్లీ కస్తూరితో ఏకాంతం, అదివరకే ఏర్పడిన సాన్నిహిత్యం ఇద్దరినీ దగ్గిరగా చేర్చాయి.

రెండు మూడు సార్లు అట్లాగ జరిగాక—'రాజ్యలక్ష్మిగారు కావాలనే మాకు ఏకాంతం ఎందుకు కల్పిస్తూంది? కేవలం స్నేహంగా భావిస్తూందా? లేక కస్తూరిని నేను పెళ్లి చేసుకుంటా ననుకుంటూందా?' అని ఆలోచన కలిగింది.

తరవాత అతడు అక్కడికి వెళ్లకుండా ఉండటానికి ప్రయత్నించాడు. అతడి ప్రయత్నం కష్టపడకుండానే ఫలించింది. అతడికి వేరే ఊళ్లో ఉద్యోగం దొరికింది. వెళ్లిపోయాడు.

> సంపద, అధికారం ఉన్నప్పుడు చేరేవారు మిత్రులు కాదు. దరిద్రంలో అండన నిలిచేవారే నిజమైన స్నేహితులు.
>
> —ప్లూటార్క్

తాగమని నోటికి మధుపాత్రని అందించి ఆ చేత్తోనే చెంపదెబ్బ కొట్టినట్లయింది కృష్ణమూర్తికి. ఒక రోజు భోజనం చేస్తున్నాడు కృష్ణమూర్తి. రాజ్యలక్ష్మి పక్కనే ఉండి వడ్డిస్తూంది. పెదిమల్ని దాటుతున్న నవ్వుని బిగపడుతూ, "మీరు మామయ్య కాబోతున్నారు" అంది రాజ్యలక్ష్మి, ఓరగా చూస్తూ.

"అంటే?" అన్నాడు కృష్ణమూర్తి.

"అంటే, మీ చెల్లెలు తల్లి కాబోతూంది."

అతడి చేతిలో ఉన్న అన్నం ముద్ద కింద పడిపోయింది.

"ఏమిటంటున్నావు?!" అతడు అర్థం కానట్లు రాజ్యలక్ష్మిని చూశాడు.

"ఎందు కల్లాగ చూస్తారు? కస్తూరి ప్రసాదరావుని ప్రేమించింది. వాళ్ల ప్రేమ ఫలించింది" అంది రాజ్యలక్ష్మి.

"కస్తూరీ!. . . నిజమా!"

"ఎందు కల్లాగ ఆశ్చర్యపడతారు? ఇందులో వింతేముంది! వయసులో ఉన్న ఆడదాన్ని చూస్తే మగవాడి కేమవుతుందో మీకు తెలియదూ? మగవాడి కళ్లలో కోరికకి నాగస్వరం విన్న పాములాగ కళ్లు మూసుకుని ఆడది పురుషుడికి ఎల్లాగ లొంగిపోతుందో మీకు తెలియదూ? ఇందులో మీకు తెలియని దేముంది! కస్తూరి అదృష్టవంతురాలు కనక కడుపు ఫలించింది!"

"అవు!" గట్టిగా అరిచాడు కృష్ణమూర్తి. తనకి అన్యాయం, అవమానం జరిగినట్లు ఉడికిపోతూంది అతడి మనసు. రాజ్యలక్ష్మిని తీవ్రంగా చూస్తూ— "నువ్వు ఇంట్లో ఉంటూనే ఇంత అన్యాయం జరగనిచ్చావా?" అని నిలదీసి అడిగాడు.

రాజ్యలక్ష్మి తొణకలేదు. ఆ పెదవుల మీద చిరునవ్వు కాంతి తరగలేదు.

"మీరు ఎప్పుడైనా కస్తూరికి పెళ్లి చేద్దామని ఆలోచించారా? నేను ఏం చెయ్యగలను! నాకు జరిగిన అన్యాయాన్ని అరికట్టగలిగానా? కస్తూరిని గురించి బాధపడటానికి మీ రున్నారు. చెల్లెలు అని బాధపడటానికి నా కెవరూ లేకనే కదూ ఈ అవస్థ! భోజనం చెయ్యండి. గుత్తివంకాయకూర ఈ వేళ నేనే చేశాను" అంది.

"కూర తీసుకెళ్లి గోదావరిలో పారెయ్యి. దానికి కడుపు వచ్చింది! ఏమిటి చెయ్యటం?" కృష్ణమూర్తి దిగులుగా, దిక్కుతోచని వాడిలాగ నెత్తి మీద చెయ్యి పెట్టుకున్నాడు.

"నాకు ఆ భాగ్యం ఎప్పుడు కలుగుతుందా అని తపించాను. ఎదురుచూసేదాన్ని. కానీ, ఏం చెయ్యగలిగాను!" అంది రాజ్యలక్ష్మి, అతడిని తన చూపులతో వెన్నంటుతూ. కళ్లలో కాంతి, పెదిమల

మీద నవ్వు వెలుగుని పులుముకుంటున్నారు.

కృష్ణమూర్తి భార్యని పరికించి చూశాడు.

"కస్తూరి చిన్నపిల్ల. దాని కేమీ తెలియదు. నీకు నా మీద కోపం. కోపం ఎంత కక్ష! నువ్వు రాక్షసివి."

"ప్రతి మనిషిలోనూ దేవుడూ, దెయ్యం ఉంటారు. మనం దేన్ని ప్రేరేపిస్తే అదే పలుకుతుంది" అంది రాజ్యలక్ష్మి.

"ఛీ! నీకు సిగ్గు లేదు. నిన్ను నమ్మాను నేను. నీ నవ్వు. . . మోసపోయాను. మనస్ఫూర్తిగా నా స్వేచ్ఛని అంగీకరించా వనుకున్నాను. ఎంత ద్రోహం! ఈ ఇంట్లో నీకు స్థానం లేదు. వెళ్లిపో!" అరిచాడు.

"అరవకండి ఊరికే. నేను ఎక్కడికీ వెళ్లను. మీ భార్యగా నాకు అన్ని హక్కులూ ఉన్నాయి" అంది రాజ్యలక్ష్మి తొణకకుండా.

"కస్తూరీ. . ." గర్జించి పిలిచాడు కృష్ణమూర్తి. చెయ్యి కడిగేసుకున్నాడు.

పక్కనే తలుపు చాటునుంచి సంభాషణ వింటున్న కస్తూరి వణికిపోతూ ఇవతలికి వచ్చింది.

"ఇంక నీకు ఈ ఇంట్లో చోటు లేదు. పో. . . ఎక్కడికి పోతావో. నీకు కావలసిన డబ్బుతీసుకుని వెళ్ళు." కఠినంగా శాసిస్తూ అన్నాడు కృష్ణమూర్తి.

'పదివ రూపం ఇదా? కళ్లు మూసుకుపోయిన నాకు జరుగుతున్నది అర్థం కాలేదు.' కస్తూరి కూలబడి ఏడుస్తూంది. మోకాళ్లలో తల దాచుకుని వెక్కివెక్కి ఏడుస్తూంది.

'ఎక్కడికి వెడతాను! ఎవ రున్నారు నాకు!' అనుకుంటూంది.

రాజ్యలక్ష్మి కృష్ణమూర్తిని, కస్తూరిని మార్చి మార్చి చూస్తూంది.

"ఎక్కడికైనా సరే. . . ఏ అనాథ శరణాలయానికో. . ." అన్నాడు కృష్ణమూర్తి కర్కశంగా—

రాజ్యలక్ష్మి చూపుల్లోంచి తిరస్కారం దూసుకుని వచ్చింది. "హుం! మగవాడు!" అంది నవ్వుతూనే.

కస్తూరి దగ్గిరగా వెళ్లింది. భుజాల చుట్టూ చేతులు వేసింది.

"ఏడవకు, కస్తూరీ! ఊరుకో. నేను బ్రతికి ఉండగా నీకు అన్యాయం జరగదు. నువ్వు దుఃఖించటానికి వీల్లేదు. అవును. నేను ప్రతీకారం తీసుకున్నాను. చూడు, చెల్లెలికి ఈ గతి పట్టిందని పాపం, ఎంత బాధ పడుతున్నారో! పరువు పోతుందని అంతకంటె బాధగా ఉంది, పాపం. ఈ మనిషికి బాధ అంటే

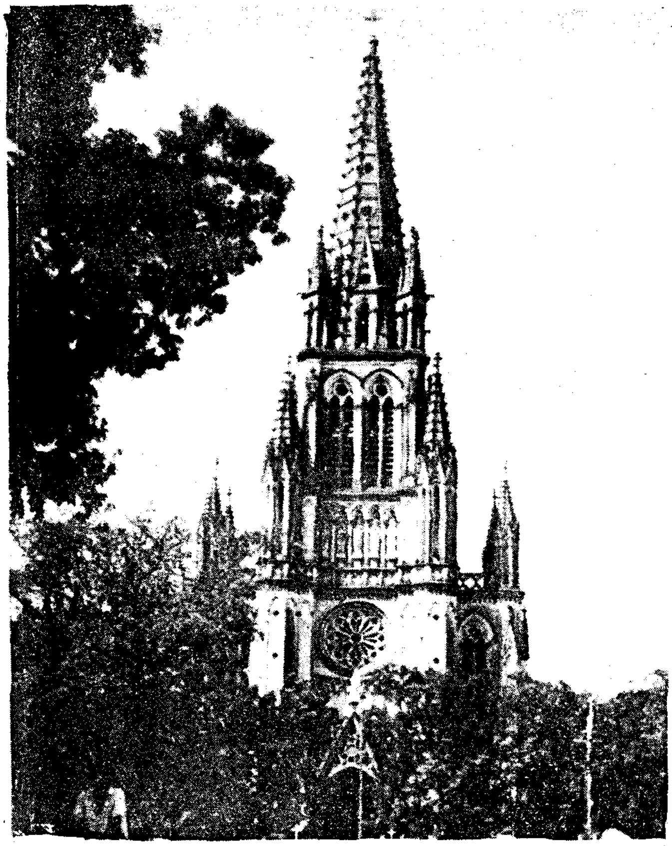

సెంట్ జోసఫ్ చర్చి (తిరుచి)

ఫోటో—వి. జయరాజ్ (తిరుచి-8)

ఏమిటో కొంచెం తెలిసినా చాలు నాకు. ప్రతీకారం జరిగినట్టే. కానీ, నీ మీద నాకు కోపం లేదు, కస్తూరీ. నీకు అపకారంకూడా తలపెట్టను నేను. జీవితమంటే ఏమిటో తెలుసుకున్నాను. నువ్వు తప్పేమీ చెయ్యలేదు—"

కస్తూరి ఏడుపులాపి ఆశ్చర్యంగా వింటూంది.

"ఇంక భయపడవలసింది నలుగురూ ఏమంటారు అనేకదూ? వీళ్ల కళ్లూ, నోళ్లూ ముయ్యటం ఎంతసేపు! అర్ధ సంవత్సరం దేశాటనం చేసి వద్దాం. ఆ పిల్లాడు నా పిల్లవాడుగానే పెరుగుతాడు. నిజానికి కన్నందుకు వాడికి తల్లివి నువ్వు. బాధ్యత నేను వహిస్తాను. తండ్రిని నేను. స్త్రీకి తనను ప్రేమించగల పురుషుడు లేకపోతే తను ప్రేమించేటందుకు కొడుకు. . . పిల్లలు కావాలి. కానీ, వాళ్లమీద . . . వాళ్లు నిన్ను ప్రేమించాలని ఆశ పెట్టుకోకూడదు, కస్తూరీ! లే. ఇంక ఏడవకు" అంది, చెయ్యి పుచ్చుకుని లేవదీస్తూ.

రాజ్యలక్ష్మి మళ్లీ నవ్వింది కృష్ణమూర్తిని చూసి. ఆవిడ చెవుల కున్న వజ్రాల దుద్దులు, బేసరి తళుక్కుమని మెరిశాయి.

•

వారం తిరక్కుండానే రాజ్యలక్ష్మి, కస్తూరి తీర్థయాత్రలకి వెళ్లారు. డబ్బు వ్యవహారాలు చూడటానికి ఒక చుట్టపాయన్ని గుమాస్తాగా కుదిర్చింది. భార్యా, చెల్లెలూ వెళ్లిన మరునాడు కృష్ణమూర్తి గోదావరి స్నానానికి వెళ్లాడు. మళ్లీ తిరిగి రాలేదు. అతడు చచ్చిపోయాడని కబురు వెళ్లింది రాజ్యలక్ష్మికి. వెంటనే రాలేదు రాజ్యలక్ష్మి. భర్త శవం కనిపించలేదని బొట్టు చెరపడానికి తిరస్కరించింది. మళ్లీ రెండు నెలల పిల్లవాడిని తీసుకుని ఆ ఊరికి తిరిగి వచ్చారు. అది పన్నెండేళ్ల క్రిందట!

• • •

పన్నెండేళ్ల క్రిందట గోదావరిలో మునిగిపోయిన కృష్ణమూర్తి కాలంలో ఈది ఇప్పుడు ఈ విధంగా పైకి తేలాడు. ఈ స్వామీజీ రూపంలో తన కళ్ల ఎదుట ఉన్నాడు. చూడగానే అతడిని గుర్తుపట్టింది. ఎందుకు గుర్తుపట్టలేదూ? అతడు తన భర్త—ప్రేమించినా, పగపట్టినా! అతడు రేపు వెళ్లిపోతాడు. ఇల్లాగ వెళ్లిపోనివ్వటమేనా? మనసు విభ్రమానికి లోనవుతూంది. ఆ పుట్టుమచ్చని చూస్తూంటే పాత బంధం, కనపడని బంధం మనసులో మెదులుతూంది. ఏదో అసంపూర్తిగా మిగిలిపోయిన ట్లనిపిస్తూంది.

భజన పూర్తి అయింది. స్వామీజీ కళ్లు తెరిచారు. ఆయన దర్శనం కోరిన వాళ్లు ఒక వరసలో వెళ్లి ఆయన పాదాలకు నమస్కరించి వెళ్లిపోతున్నారు. స్వామీజీ వాళ్లని ఆశీర్వదిస్తున్నారు.

చటుక్కున తెలివి వచ్చినట్లయింది రాజ్యలక్ష్మికి. చుట్టూ చూసింది.

ఎంతమంది జనం! అతడికి ఎంత పేరు! ఎంత జరుగుబాటు!

'మీ ఈ స్థితికి, గతికి నేనే కారణం!' గర్వంగా అనుకుంది.

తనకి అతడిమీద మమకారం లేదు. అతడూ అన్నీ తెంచుకుని ఇంతవాడయ్యాడు! ఇంకేం కావాలి? ఈ బ్రతుకులకి ఇదే ముగింపు.

నిశ్చలమైన మనసుతో ముందుకు నడిచింది రాజ్యలక్ష్మి. పాదాలు తాకి నమస్కరించినప్పుడు రాజ్యలక్ష్మిని ఆశీర్వదించారు స్వామీజీ. అందరిలాగా ముందుకి కదలలేదు. నిలబడిపోయిందామె! స్వామీజీ తల ఎత్తి చూశారు.

"నువ్వా!" అన్నారు.

రాజ్యలక్ష్మి మొహంలోకి నవ్వు వచ్చింది.

"ఆఁ నేనే. సెలవు. మీరు ధన్యులయ్యారు. నేనుకూడా ధన్యురాలినే" అని ముందుకు నడిచింది.

ఇంటిమొహం పట్టింది. విసవిసా నడుస్తూంది. వజ్రాల దుద్దులు, బేసరి తళుకుమంటున్నాయి. పెదిమల మీద చిరునవ్వు వెలిగిపోతూంది.

'బుజ్జి కోవాకజ్జికాయలు చేసి పెట్టమన్నాడు.'

వాడు గుర్తు వచ్చి ఇంటివైపు గబగబా నడిచింది. ★